

MARCIN TRYBULEC

**Culture Communication and Cognition.
Explaining Cognitive-Cultural Components of Media
and Communication**

(7–9 maja 2012, Lublin, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej)

Realizacja odbywającej się w dniach od 7 do 9 maja 2012 roku międzynarodowej konferencji pt. *Culture Communication and Cognition* możliwa była dzięki współpracy trzech instytucji: Zakładu Ontologii i Teorii Poznania IF UMCS, Zakładu Antropologii Słowa IKP UW oraz Polskiego Towarzystwa Kognitywistycznego. W skład komitetu naukowego konferencji weszli badacze reprezentujący instytucje naukowe z Polski i zagranicy. Byli wśród nich: D. R. Olson (University of Toronto, Kanada), J. Meyrowitz (University of New Hampshire, USA), L. Strate (Fordham University, USA) oraz G. Godlewski (Uniwersytet Warszawski), U. Żegleń i T. Komendziński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika), Z. Muszyński (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Konferencja objęta została honorowym patronatem Ambasady Kanadyjskiej oraz patronatami Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej, Pisma Awangardy Filozoficzno-Naukowej: Avant oraz Radia Lublin.

Reprezentowane przez skład rady naukowej, unikalne zestawienie specjalistów z dziedziny psychologii poznawczej, teorii mediów, ekologii mediów oraz kognitywistyki, filozofii umysłu i filozofii języka pozwoliło na stworzenie środowiska sprzyjającego owocnej dyskusji na temat poznawczych oraz kulturowych konsekwencji mediów i komunikacji. Od kilku dekad tematyka kulturowego oddziaływania mediów jest popularnym oraz niezwykle ważnym tematem poruszonym przez szczegółowe dyscypliny humanistyki tj. medioznawstwo, kulturoznawstwo, literaturoznawstwo, psychologię, socjologię, antropologię itp. Mimo, iż brzemienne w implikacje i założenia natury filozoficznej, problematyka tego typu jest jednak relatywnie rzadko spotykana w kontekście dociekań filozoficznych. Dlatego też organizatorom zależało szczególnie na filozoficznym pogłębieniu i ugruntowaniu analiz prowadzonych w obrębie wspomnianych dziedzin szczegółowych. Cel ten realizowano podczas trzydniowych obrad odbywających się w dwóch równoległych sekcjach. Podczas konferencji referaty wygłosiło pięćdziesięciu dwóch prelegentów z Polski i

zagranicy. Organizatorzy mieli przyjemność gościć badaczy z Kanady, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Portugalii, Hiszpanii, Holandii oraz Finlandii.

Pierwszy dzień obrad rozpoczęty został plenarnym wykładem specjalnego gościa konferencji Davida R. Olsona, który jest czołowym przedstawicielem teorii piśmienności i twórczym kontynuatorem idei rozwijanych w Szkole Komunikacji Społecznej z Toronto przez M. McLuhana, W. Ong'a czy J. Goody'ego. Podczas wykładu otwierającego konferencję zatytułowanego *Literacy and the Languages of Rationality* D. Olson zaprezentował własne oryginalne badania dotyczące pojęciowych i poznawczych konsekwencji piśmienności. Według niego dzięki użyciu pisma jako sposobu komunikacji możliwe staje się rozwinięcie nowej metalingwistycznej postawy w stosunku do języka. Jak argumentował autor, konsekwencje te można obserwować zarówno w wymiarze ontogenetycznym, jak też w perspektywie historii kultury i cywilizacji. Metalingwistyczna postawa wobec języka oznacza, że zjawiska z różnych poziomów organizacji mowy (fonemy, morfemy, słowa, syntaksa) stają się bezpośrednimi przedmiotami refleksji dla jego użytkowników. Dzięki procesowi uświadamiania sobie zjawisk językowych zmienia się nie tylko sposób rozumienia języka, ale również sposób interpretowania rzeczywistości pozajęzykowej. To ogólne twierdzenie uzasadniono szczegółową analizą sposobów użycia słów odnoszących się do relacji logicznych np. „jest”, „nie”, „lub” „i” przez niepiśmienne dzieci i piśmiennych dorosłych. Zreferowane badania empiryczne uzasadniły tezę, iż obserwowana w kulturach wysokiej piśmienności, metalingwistyczna postawa względem języka, posiada wymiar historyczny i rozwojowy, a jej pojawienie się zależne jest w dużym stopniu od użycia pisma, szczególnie w kontekście edukacji szkolnej.

Problematyka poruszona przez D. Olsona była kontynuowana w kolejnych sekcjach tematycznych min. przez Georga Theinera (Villanova University), Manuelę Ungureanu (University of British Columbia Okanagan) oraz przez Grzegorza Godlewskiego (Uniwersytet Warszawski) i jego współpracownicy Agatę Sikorę, Olgę Kaczmarek, Martę Rakoczy i Agnieszkę Karpowicz (UW).

Georg Theiner, austriacki filozof i kognitywista pracujący w USA, zaprezentował nowatorczą propozycję uzupełnienia antropologicznych dociekań prowadzonych w obrębie teorii piśmienności, badaniami z zakresu kognitywistycznych teorii rozszerzonego umysłu i poznania usytuowanego. Z drugiej strony badacz ten zaproponował aby badania kognitywistyczne wzbogacić oczywistym w teorii piśmienności rozróżnieniem między językiem mówionym a językiem pisanym, sugerując tym samym, że klasyczne badania w zakresie poznania usytuowanego, zbyt mało uwagi poświęcają sposobom reprezentacji mowy oraz ich poznawczym konsekwencjom, skupiając się jedynie na podobieństwach między mową a pismem. Wygłoszony przez M. Ungureanu referat zatytułowany *Representations of the Literate Minds* bezpośrednio i krytycznie nawiązywał do koncepcji metalingwistycznych kompetencji

zaprezentowanej przez D. Olsona, proponując jednocześnie oryginalne jej rozwinięcie. Referat Grzegorza Godlewskiego podejmował problematykę opozycji między kulturą oralną i piśmienną z perspektywy metod antropologii kulturowej, sygnalizując poważne przeszkody epistemologiczne stojące na drodze do pełnego zrozumienia sposobu funkcjonowania umysłu ludzi niepiśmiennych.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się wykładem plenarnym Jana Sleutelsa z Leiden University zatytułowanym *Help, My Parents are Gutenborgs!* Celem wykładu było wykazanie znaczenia teorii mediów i komunikacji wywodzących się ze Szkoły Komunikacji Społecznej z Toronto dla współczesnej psychologii poznawczej oraz filozofii umysłu, które z reguły pomijają znaczenia mediów komunikacji dla procesów poznawczych. Zgodnie z koncepcją zreferowaną przez G. Theinera, Jan Sleutels wykazał pojęciową użyteczność teorii umysłu rozszerzonego dla lepszego zrozumienia relacji między umysłem i jego technologiami komunikacyjnymi. Problematyka „technologii intelektu” oraz „praktyk epistemicznych” powróciła po krótkiej przerwie w postaci dyskusji panelowej zatytułowanej *Between Writing Thinking and Knowing: World on the Paper or World in the Mind?* którą poprowadził Tomasz Komendziński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika) a udział wzięli: D. Olson, M Ungureanu, J. Sleutels i G. Theiner.

Ponadto w czasie konferencji zarysowało się kilka zwartych tematycznie grup badawczych skupionych wokół problematyki języka i sposobów reprezentacji wiedzy. Na uwagę zasługują grupy reprezentujące filozofię nauki (W. Sady, A. Koterski, A. Siitonen, J. Palomäki), filozofię języka (M. Tałasiewicz, N. Pietrulewicz, M. Witek) socjologiczne studia przypadków (A. Łaska – Formejster, K. Kubala, M. Kotras, K. Meszasz). Dokładny program konferencji oraz szersze informacje dotyczące wybranych autorów znaleźć można na stronie konferencji: <http://culturecommcog.wordpress.com>.

Zapoczątkowana podczas konferencji współpraca jest kontynuowana w celu przygotowania w roku 2013 specjalnego, anglojęzycznego numeru czasopisma „Dialogue and Universalism”, wydawanego przez Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk.

MARCIN TRYBULEC, doctor, lecturer in the Chair of Ontology and Epistemology, Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, Poland. E-mail: marcin.trybulec@umcs.pl.